

MEER GROEN? GEWOON DOEN!

10 FICHES MET PRAKTISCHE TIPS
OM DE STAD GROENER TE MAKEN

Meer groen? Gewoon doen!

is een project van Apis Bruoc Sella met de steun van Brussel Leefmilieu.

Wat willen we hiermee bereiken? Zorgen voor meer natuur in de stad. Onze organisatie wil daarom burgers en vakmensen begeleiden aan de hand van opleidingen en tips over vergroening en biodiversiteit in de stad. Ze werkt mee innoverende projecten uit voor een groene, gezonde en gezellige stad voor iedereen.

SCHRIJVEN :

Apis Bruoc Sella

ILLUSTRATIES :

Dominique Deblanc

GRAPHICS :

Hélian Wollast

Lijkt het je wel iets om van onze stad één grote tuin te maken? Je hoeft echt geen groene vingers te hebben of een professional te zijn om daar werk van te maken! Een flinke dosis motivatie en wat nuttige tips volstaan al om de stad en daarmee ook het leven van iedereen rondom je wat mooier te maken!

Met haar vele groene ruimtes wordt Brussel vaak beschouwd als een groene stad. Dé uitdaging voor onze hoofdstad bestaat er vandaag in om de verharde oppervlaktes natuurvriendelijker te maken. Hoe kan dat? Waar precies? Met welke planten? "Groen op alle verdiepingen" biedt een antwoord op al die vragen met 10 fiches boordevol handige tips. Zo kom je te weten hoe je een gevel, een boomvak, een stoep en natuurlijk ook je tuin groener kan maken!

Meer groen maakt de stad niet alleen mooier, maar ook aangenamer om in te wonen en te leven. Eerst en vooral omdat planten het hitte-eilandeffect helpen verminderen, d.w.z. dat ze het draaglijker maken om de lucht in te ademen bij zomerse hitte. En als groenbarrière zorgen planten ook voor minder luchtverontreiniging.

En dat is nog niet alles! Voldoende groen is ook onontbeerlijk voor de stedelijke fauna: dit biedt de dieren in de stad een onderkomen en beschutting. Door de aaneenschakeling van alle initiatieven en vergroende zones worden ook de groene ruimtes met elkaar verbonden. Die "groene doorgangen" zijn van groot belang voor de diersoorten om zich doorheen de stad te kunnen bewegen.

Zin om je steentje bij te dragen aan een stad waar de natuur toegelaten is? Help je stad groener te worden met "Meer groen? Gewoon doen!" en maak van je straat één grote tuin!

Veel leesplezier!

10 TIPS OM AAN DE SLAG TE GAAN

Geef de voorkeur aan inheemse planten

Met planten die van nature al in onze omgeving groeien help je de natuur echt vooruit! Die zijn aangepast aan de plaatselijke omstandigheden en bieden het hele jaar door voedsel aan de grote en kleine dieren van onze streken. Tuinbouwsoorten daarentegen zijn vaak te beperkt als voedingsbron. Kies voor afwisseling in je soorten om het risico op plaaginsecten en ziektes kleiner te maken.

Laat spontane begroeiing doorkomen

Je kan de natuur het best helpen door... de natuur haar gang te laten gaan! Kijk vóór je gaat aanplanten eens wat er spontaan groeit op je uitgekozen plekje. Die begroeiing is misschien niet zo spectaculair maar ze is wel aangepast aan de - soms moeilijke - omstandigheden van die welbepaalde locatie.

Hou je aan de wetgeving

Elk project op het openbaar domein wordt best aangegeven bij de gemeente. De betrokken dienst zal je wegwijs maken doorheen de wetgeving en je bij je initiatief bijstaan. Sommige organisaties bieden zelfs premies, planten of een gepersonaliseerde begeleiding aan om de openbare ruimte te vergroenen. Laat die voordelen dus niet schieten, zorg dat je op de hoogte bent!

Geen bestrijdingsmiddelen!

Laat pesticiden links liggen. Die producten zijn bedoeld om onkruid of ongedierte te vernietigen maar ze kunnen zich in de omgeving verspreiden en zowel onze gezondheid als die van de dieren rondom ons schade toebrengen. Ze zijn overigens verboden in openbare ruimtes! Tracht liever te voorkomen via natuurlijke methodes: trek nuttige insecten aan, kies voor resistente soorten, enz.

Maak een aangepaste grond voor je planten

Zelfs zonder tuin kan je je buurt opleuren met planten in bakken of potten uit diverse materialen! Kies indien mogelijk voor potgrond zonder turf (wel met kokosvezel bijvoorbeeld) en vermeng die met compost (2/3 tot 4/5 potgrond en 1/5 tot 1/3 compost). Als je planten nood hebben aan gedraineerde grond (zoals zuiderse soorten), kan je rivierzand toevoegen. Leg een laag van enkele centimeters kleikogels op de bodem van je bak om overtollig water en dus rottende wortels te vermijden.

Plant op de juiste plaats en op het juiste moment aan

Elke plant heeft zijn eigen kenmerken en behoeften! Hou hiermee rekening om het risico op wegwijnende planten, ziektes en overwoekering bij te hevig groeiende planten te beperken. Bekijk dus vooraf welke omstandigheden je je planten kan aanbieden, kies de soorten die zich daar het best aan kunnen aanpassen en volg de aanwijzingen omtrent aanplanting en onderhoud.

Tracht invasieve planten te weren

Invasieve soorten kunnen zich in de natuur verspreiden en bedreigen zo de biodiversiteit. En toch zijn enkele hiervan nog steeds in de handel verkrijgbaar! Vraag na waar de planten die je wil kopen oorspronkelijk vandaan komen en geef zoveel mogelijk de voorkeur aan lokale soorten.

Wees gastvrij voor de wilde fauna

Denk eraan om de plaatselijke dierenwereld wat interessante voedingsbronnen te bieden! Op bijvriendelijke planten vinden bestuivende insecten (bijen, vlinders, enz.) nectar en stuifmeel. Tracht dus planten te voorzien die in de loop van het jaar achtereenvolgens bloeien. En verschaf ook onderdak aan de kleine stadsfauna: een nestkastje, een insectenhotel, een hoopje takken, bladeren of stenen in een hoekje van de tuin en je bent er al!

Wees creatief en verwen je zintuigen

Het is perfect mogelijk om te opteren voor eetbare planten in tal van kleuren en vormen die zowel jouw zintuigen als de wilde fauna weten te plezieren. Als je bij je vergroeningsprojecten kruiden zoals lavendel, tijm of rozemarijn gebruikt, zullen je zintuigen in je leefomgeving veel meer geprikkeld worden. Ga voor variatie en plant ook enkele doorlevende groenten aan!

Wees zuinig met water

Planten hebben water nodig om het proces van fotosynthese tot stand te brengen. Om niet te vaak water te moeten geven, kan je een mulchlaag rond je planten aanbrengen: enkele centimeters dode bladeren, hakselhout of karton voorkomen dat de grond uitdroogt. Verspil geen water, geef dus regenwater. Sommige gemeenten geven premies voor de aankoop van regentonnen en aanverwante systemen. Vraag na wat de mogelijkheden zijn!

EEN GROENE STAD MET MEER GROEN? GEWOON DOEN!

 De vergroening van de straat

 De vergroening van het gebouw

 De vergroening van het gebouw

Platte groendaken p.33

Bloembakken p.25

Klimplanten p.29

Boomvakken p.9

Moestuinbakken p.77

HOE GEBRUIK JE DEZE GIDS?

Op elke fiche vind je de nodige praktische tips om een typische stadsomgeving te vergroenen. De eerste reeks fiches dient om de straat groener te maken: boomvakken bebloemen en beplanten, stoeptuinen, moestuinbakken en natuurlijke bloemperken. Daarna volgen enkele fiches om huizen te vergroenen: bloembakken vol kleur en smaak, klimplanten langs de gevel en platte groendaken. Tot slot zijn er nog enkele fiches om de tuin groener te maken: bloemenweides voor bestuivers, natuurvriendelijke hagen en bomen in de stad.

 De vergroening van de straat

 De vergroening van het gebouw

 De vergroening van de tuin

1 *Eerst even nadenken*

Enkele aanbevelingen waar je best even over nadentk alvorens te beginnen.

2 *Planten kiezen*

Een lijst met voorbeelden van planten die geschikt zijn voor de ruimte die je groener wil maken. Met enkele interessante kenmerken die je kunnen helpen om je keuze te maken.

3 *Aanplanten en onderhouden*

Met de verschillende stappen voor aanplanting en onderhoud vergeet je zeker niets.

4 *Inspiratie nodig?*

In kadertjes krijg je nog wat tips en handigheden aangereikt.

Doe er je voordeel mee!

Verder ook voorbeelden van composities die je tonen wat dat zou kunnen geven.

BOOMVAKKEN BEBLOEMEN EN BEPLANTEN

Het groene gebladerte van bomen vormt een mooi contrast met de grijze eentonigheid van gebouwen. Je kan rond hun voet ook nog extra bloemen of planten voorzien om de biodiversiteit en het gemeenschapsgevoel te bevorderen. Door die kwetsbare plekjes te vergroenen, kan water in de bodem doordringen en bied je een schuilplaats en voedsel aan de kleine stadsfauna. Je maakt de straat ook mooier en zorgt ervoor dat de gemeentediensten minder werk hebben. Ga er dus voor, alleen of met meerderen, om met bloemen en planten de leefkwaliteit in je buurt te verbeteren.

EERST EVEN NADENKEN

Regelgeving

De boomvakken zijn eigendom van de gemeente of van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vraag dus zeker eerst bij de juiste gemeentedienst na welk algemeen politiereglement of enige andere wetgeving m.b.t. de inname van openbaar domein van toepassing is. Steeds meer gemeenten moedigen dit soort initiatieven aan met "groenvergunningen" en oproepen voor projecten rond micro-groenzones.

Een moeilijk te vergroenen omgeving

In boomvakken hebben planten het niet makkelijk: mensen lopen er doorheen, honden doen er hun gevoeg, er komt afval en strooizout in terecht, enz. Hoewel fauna en flora hier op het eerste gezicht niet goed lijken te gedijen, heeft de biodiversiteit toch baat bij vergroende boomvakken. Soms zal het evenwel niet lukken om een boomvak te bebloemen of te beplanten, bijvoorbeeld omdat het wortelstelsel te nadrukkelijk aan de oppervlakte ligt waardoor ander groen zich niet goed kan ontwikkelen. Leg in dat geval een mulchlaag op de bodem zodat de boom het beter heeft.

Spontane begroeiing of doordachte aanplanting?

De goedkoopste oplossing is het terrein spontaan te laten begroeien. Maar als je liever zelf de planten kiest, heb je verschillende opties. Je kan er een mengeling van zaden in zaaien om een kleine bloemenweide tot stand te brengen, op voorwaarde dat er voldoende zon is en de bodem lichtjes bewerkt kan worden. Je kan ook gaan voor bodembedekkende planten die het voordeel hebben dat ze de boom beschermen tegen bodemerosie en weinig zorg behoeven. Tot slot kan je ook een klein perkje met vaste planten aanleggen of spelen met de seizoenen door bloembollen en eenjarige planten af te wisselen.

PLANTEN KIEZEN

Elke soort heeft specifieke noden en daarom is een aangepaste locatie zo belangrijk. Voor een goed resultaat moet je je planten zorgvuldig uitkiezen: wat vereisen ze en wat verwacht jij? Er zijn tal van mogelijkheden, maar ga liefst voor inheemse, bijvriendelijke soorten om de kleine, wilde fauna te ondersteunen.

NAAM	TYPE	HOOGTE	STANDPLAATS
Lieievrouwebedstro (I) <i>Galium odoratum</i>	Vast	30 cm	
Bernagie (I) <i>Borago officinalis</i>	Vast	50 cm	
Koningskaars (I) <i>Verbascum thapsus</i>	Eenjarig	200 cm	
Gewone smeerwortel (I) <i>Symphytum officinalis</i>	Vast	40 cm	
Mannetjesvaren <i>Dryopteris filix-mas</i>	Vast	160 cm	
Bosaardbei (I) <i>Fragaria vesca</i>	Vast	30 cm	
Oost-Indische kers <i>Tropaeolum majus</i>	Eenjarig	300 cm	
Gewone margriet (I) <i>Leucanthemum vulgare</i>	Vast	100 cm	
Groot kaasjeskruid (I) <i>Malva sylvestris</i>	Vast	90 cm	
Bos-vergeet-mij-nietje (I) <i>Myosotis sylvatica</i>	Vast	30 cm	
Duizendknoop <i>Persicaria amplexicaulis</i>	Vast	120 cm	
Kleine maagdenpalm (I) <i>Vinca minor</i>	Vast	30 cm	
Gevlekt longkruid (I) <i>Pulmonaria officinalis</i>	Vast	30 cm	
Boerenwormkruid (I) <i>Tanacetum vulgare</i>	Vast	120 cm	
Slangenkruid (I) <i>Echium vulgare</i>	Vast	100 cm	

Kies planten die bestand zijn tegen de harde leefomstandigheden van een stedelijke omgeving. Enkele ideeetjes:

(I)	Inheems		
	Zon		Weinig
	Halfschaduw		Matig
	Schaduw		Veel

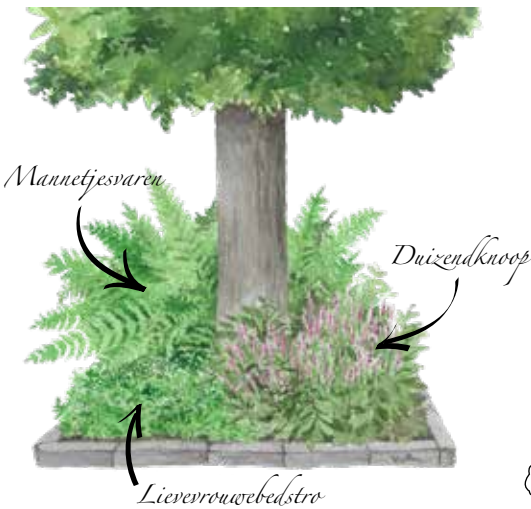
BLOEI	KLEUR	BEWATERING	KENMARKEN
April tot juli			Groenblijvend, bodembedekker, robuust, geneeskrachtig
Maart tot oktober			Eetbaar, robuust, bijvriendelijk
Juni tot september			Semi-groenblijvend
Mei tot juni			Bodembedekker, robuust, bijvriendelijk
/			Semi-groenblijvend, robuust, geneeskrachtig
Maart tot juli			Groenblijvend, bodembedekker, robuust, eetbaar
Juni tot oktober			Eetbaar, ideaal om bladluizen weg te krijgen
Maart tot augustus			Robuust, weinig zorg nodig, bijvriendelijk
Mei tot augustus			Robuust, bijvriendelijk
Mei tot juni			Robuust, weinig zorg nodig
Juni tot september			Robuust
Februari tot juni			Groenblijvend, bodembedekker
Maart tot mei			Eetbaar, robuust, bijvriendelijk
Juli tot september			Robuust, verdrijft insecten, geneeskrachtig
Juni			Semi-groenblijvend, bijvriendelijk

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Kies een boomvak dat je wil beplanten en zorg dat je de nodige toelatingen hebt
2. Analyseer de situatie en bestudeer de verschillende beplantingsmogelijkheden, rekening houdend met de wortelstructuur van de boom
3. Bewerk de bodem in het voorjaar zodat er begroeiing mogelijk is
4. Volg je keuze van vergroening en laat de spontane begroeiing doorkomen, zaai in of plant aan en vergeet niet in beide laatste gevallen voldoende water te geven
5. Bescherm het boomvak met een kleine afsluiting om te vermijden dat het overtrapt wordt en dek de blootliggende bodem tijdens de winter met een mulchlaag af

INSPIRATIE NODIG?

Om baldadigheden te vermijden en zo je project meer kans op slagen te geven, kan je de buurt aan de hand van een briefje met uitleg informeren en indien mogelijk een kleine afsluiting gebruiken. Deel je ervaringen om je burens te motiveren en de straten groener te maken.

De overgang tussen het wortelstelsel en de boomstam (de "voet") moet kunnen ademen om de boom gezond te houden en schade te voorkomen. Wanneer de voet verstikt wordt onder een laag aarde kunnen immers sneller ziektes optreden. Laat 30 cm rond de voet onbeplant en kies planten met ondiepe wortels zodat ze niet met de boomwortels gaan concurreren.

Vinca minor

In de stad heerst koning beton. Het is overal, onder vele vormen, en zorgt er mee voor dat de ondergrond ondoordringbaar en onnatuurlijk wordt, wat de biodiversiteit en het welzijn van de stadsbewoners aantast. Te midden van die verharde openbare ruimte vormen stoeptuinen groene plekjes waar de natuur weer welkom is. Hoe klein ook, toch maken ze de buurt mooier, bevorderen ze het sociale contact en zorgen ze voor een collectief beheer van gemeenschapsterrein.

EERST EVEN NADENKEN

Regelgeving

Wil je een stoeptuin aanleggen? Vraag dan eerst bij de bevoegde gemeentedienst na welk algemeen politiereglement of enige andere wetgeving m.b.t. de inname van openbaar domein van toepassing is. Zorg ervoor dat de stoep altijd begaanbaar is en laat dus zeker 1,50 meter doorgang vrij. Vergeet ook niet de stoepranden te onderhouden.

Locatie

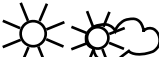

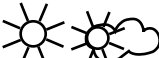

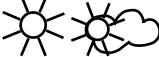

Met een gemeentelijke toelating op zak kan je je groene hoekje op verschillende plaatsen tot leven brengen: een voormalig boomvak, een stuk van het voetpad, de onderkant van een gevel, enz. Als je je plekje hebt gevonden, duid het dan gerust aan en wees creatief genoeg om voorbijgangers erop te wijzen het met respect te behandelen en zich er zelf ook aan te wagen.

Spontane begroeiing of doordachte aanplanting?

Je hebt verschillende mogelijkheden om je project aan te pakken. Je kan je plekje gewoon helemaal natuurlijk laten dichtgroeien. De natuur eist dan haar rechten weer op en beetje bij beetje zal het terrein ingenomen worden door planten die heel goed aangepast zijn aan de moeilijke omstandigheden van een stedelijke omgeving. Je kan de natuur altijd een handje helpen en wat zaaies inzaaien. Je kan ook kiezen voor wat extra moeite maar met onmiddellijk visueel effect door meteen planten met kluit op het voorziene stukje grond aan te planten. Uiteraard kan je beide opties ook combineren en zo het beste van twee werelden krijgen.

PLANTEN KIEZEN

Elke soort heeft specifieke noden en daarom is een aangepaste locatie zo belangrijk. Voor een goed resultaat moet je je planten zorgvuldig uitkiezen: wat vereisen ze en wat verwacht jij? Er zijn tal van mogelijkheden. Op straat hebben planten het heel zwaar te verduren. Kies dus voor planten die goed tegen de warmte kunnen, zoals rotsplanten, of die wel eens overtrapt mogen worden.

NAAM	TYPE	HOOGTE	STANDPLAATS
Engels gras (I) <i>Armeria maritima</i>	Vast	10 cm	
Hartbladaster <i>Aster cordifolius</i>	Vast	90 cm	
Kruipend zenegroen (I) <i>Ajuga reptans</i>	Vast	20 cm	
Perzikbladklokje (I) <i>Campanula persicifolia</i>	Vast	80 cm	
Scheefkelk <i>Iberis sempervirens</i>	Vast	30 cm	
Ezelsoor <i>Stachys byzantina</i>	Vast	60 cm	
Gehoornde klaverzuring (I) <i>Oxalis corniculata</i>	Eenjarig	15 cm	
Wijfjesvaren (I) <i>Athyrium filix-femina</i>	Vast	100 cm	
Vuurwerkplant (I) <i>Dictamnus albus</i>	Vast	90 cm	
Muurbloem (I) <i>Cheiranthus cheiri</i>	Vast	60 cm	
Gipskruid (I) <i>Gypsophila muralis</i>	Eenjarig	20 cm	
Robertskruid (I) <i>Geranium robertianum</i>	Eenjarig	40 cm	
Damastbloem (I) <i>Hesperis matronalis</i>	Tweejarig	120 cm	
Stokroos (I) <i>Alcea rosea</i>	Vast	300 cm	
Rode steenbreek <i>Saxifraga oppositifolia</i>	Vast	5 cm	

Ga ook voor inheemse, bijvriendelijke soorten om de kleine, wilde fauna te ondersteunen.

Enkele ideetjes:

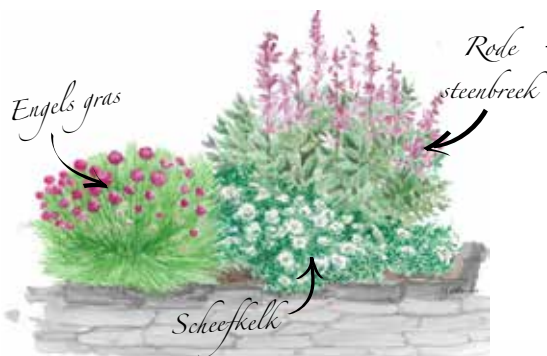
(I)	Inheems		
	Zon		Weinig
	Halfschaduw		Matig
	Schaduw		Veel

BLOEI	KLEUR	BEWATERING	KENMERKEN
Mei tot augustus			Groenblijvend, robuust
Juli tot oktober			Robuust, weinig zorg nodig, bijvriendelijk
Mei tot juni			Groenblijvend, compact, bodembedekker, snelgroeiend, weinig zorg nodig, robuust, bijvriendelijk
Maart tot juli			Bloeit uitbundig, weinig zorg nodig, robuust
Maart tot mei			Groenblijvend, bodembedekker, geurend, weinig zorg nodig, bijvriendelijk, (I) Iberis amar
Mei tot augustus			Groenblijvend met zilverachtige, zacht behaarde bladeren, bodembedekker, snelgroeiend, (I) Stachys officinalis
Juni tot september			Robuust, bodembedekker, weinig zorg nodig
/			Decoratieve bladeren, weinig zorg nodig
Mei tot juli			Taaie bladeren, geurend, traaggroeiend
April tot juni			Robuust, hecht zich aan muren, weinig wortels, geurend, bijvriendelijk
Juli tot oktober			Past zich goed aan, bloeit mooi
April tot augustus			Bijvriendelijk, bodembedekker, weinig zorg nodig, robuust
Mei tot augustus			Bijvriendelijk
Juni tot september			Robuust, bloeit uitbundig
Juni tot september			Groenblijvend, groeit erg goed in spleten, robuust (I) Saxifraga granulata, hypnoides, rosacea, rotundifolia, tridactylites

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Kies waar je je stoepuin wil aanleggen en zorg dat je de nodige toelatings hebt
2. Verwijder indien nodig de tegels en krab de grond in het voorjaar wat los met een rakel
3. Woel de grond om en laat de spontane begroeiing doorkomen. Als je inzaait, woel de grond dan nog eens om en geef water. Als je aanplant, graaf dan een gat, brokkel de kluit los om de wortels vrij te maken, plaats die in het gat, geef water en vul weer aarde aan
4. Vergeet niet om tijdens de zomer water te geven en de randen te onderhouden
5. Raap vanaf het najaar en de hele winter door de dode bladeren bijeen en knip verdorpe planten weg. Leg een mulchlaag zodat de bodem afgedekt blijft.

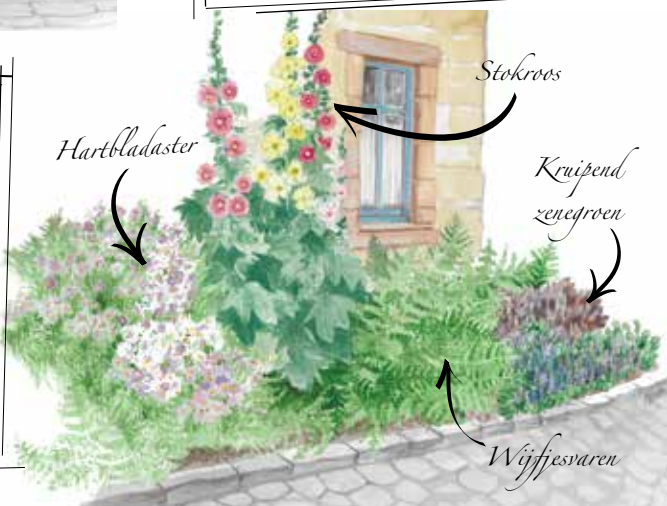
INSPIRATIE NODIG?

De temperatuur in een stad kan flink oplopen. Let er dus op dat je de planten bij grote hitte geregeld water geeft, liefst 's avonds om snelle verdamping te voorkomen. Gebruik bij voorkeur regenwater en kies voor planten die niet al te veel water nodig hebben om verspilling te vermijden.

Om baldadigheden te vermijden en zo je project meer kans op slagen te geven, kan je de buurt aan de hand van een briefje met uitleg informeren en indien mogelijk een kleine afsluiting gebruiken. Je kan bijvoorbeeld naambordjes bij de planten plaatsen of op de stoep een tag aanbrengen om duidelijk te maken dat er werk is gemaakt van het groen in de omgeving.

MOESTUINBAKKEN

Droom je er al lang van om je eigen groenten te kweken maar heb je geen tuin? Met wat creativiteit en handigheid is dat zeker mogelijk! Pimp je balkon, je terras of de openbare ruimte in je buurt met een moestuinbak. Je vult er niet alleen je eigen bord mee maar biedt de kleine wilde fauna rondom je ook voedsel en beschutting. Planten kunnen gedijen in bakken van diverse vormen, gaande van oude vaten tot gerecycleerde materialen... Hoe dan ook vrolijken ze de versteende omgeving op en zijn ze handig te verplaatsen.

EERST EVEN NADENKEN

Locatie

Moestuinbakken zijn een interessant alternatief voor stadsbewoners die geen volle grond tot hun beschikking hebben. Ze kunnen gemakkelijk geplaatst en weer weggenomen worden op een balkon, een terras of een stuk stoep. Hou echter wel rekening met de stedenbouwkundige voorschriften en de geldende wetgeving m.b.t. de inname van de openbare ruimte. Het gaat dan over het maximale gewicht dat een terras of balkon kan dragen en de vergunningen om zo'n bak op het openbaar domein te plaatsen. Zo moet je volgens het stedenbouwkundig reglement van het gewest een doorgang van minstens 1,50 m op de stoep laten.

Aangepaste installatie

Eén van de grootste risico's voor planten in moestuinbakken is een tekort aan water. Let er dus op dat je genoeg water geeft. Om het risico te beperken, kan je een voorraad water onder de bak voorzien en een mulchlaag onder de planten leggen om het vocht op te houden. De hoogte van de bak hangt af van de planten die je wil plaatsen: hoe hoger die de lucht in groeien, hoe dieper ze moeten kunnen wortelen. Om te vermijden dat het water bij het besproeien wegloopt, kan je kiezen voor een afgesloten bak met een laag klei van 2-3 cm op de bodem of kan je een schotel met een afvoergat onder de bak plaatsen.

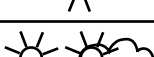

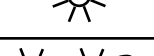
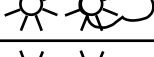

Hoogwaardige grond

Om hoogwaardige grond te verkrijgen, maak je best een mengeling van 2/3 potgrond, liefst op basis van kokosvezels, en 1/3 compost (organische meststof). Sommige planten, vooral kruiden, vereisen een goede afwatering. Door wat rivierzand aan de mengeling toe te voegen, voldoe je aan die behoefte. Een meerwaarde is het ook om 20% landbouwgrond toe te voegen.

PLANTEN KIEZEN

Moestuinbakken bieden tal van mogelijkheden om een selectie van soorten te maken. Speel gerust met het uitzicht, de kleur en de grootte van de planten. Combineer verschillende soorten om een gevarieerde, aantrekkelijke moestuinbak tot stand te brengen.

NAAM	AANPLANTDICHTHEID	STANDPLAATS	ZAAIEN
Gewone boon <i>Phaseolus vulgaris</i>	1 plant/m ²		Einde voorjaar
Bloedzuring <i>Rumex sanguineus</i>	7 planten/m ²		Eind februari tot eind mei
Aardbei <i>Fragaria spp.</i>	4 à 6 planten/m ²		Januari tot maart
Komkommer <i>Cucumis sativus</i>	1 plant/m ²		Maart tot juni
Tuinboon <i>Vicia faba</i>	4 planten/m ²		Februari tot maart of oktober tot december
Sierkool <i>Brassica oleracea</i>	4 planten/m ²		Maart tot april
Courgette <i>Cucurbita pepo</i>	1 plant/m ²		Maart tot mei
Peterselie <i>Petroselinum crispum</i>	14 planten/m ²		Maart tot augustus
Echte salie <i>Salvia officinalis</i>	2 planten/m ²		Voorjaar
Sleutelbloem <i>Primula officinalis</i>	6 planten/m ²		Maart tot eind mei
Oost-Indische kers <i>Tropaeolum</i>	1 plant/m ²		Eind april tot mei
Rucola (raketsla) <i>Eruca sativa</i>	25 planten/m ²		Maart tot september
Biet <i>Beta vulgaris</i>	5 planten/m ²		April tot mei
Reuzenpompoe <i>Cucurbita maxima</i>	1 plant/m ²		April
Afrikaantje <i>Tagetes patula</i>	20 planten/m ²		Februari tot maart

Kruiden, bepaalde groenten en eetbare bloemen zijn planten die hier goed voor dienen.

Enkele ideetjes:

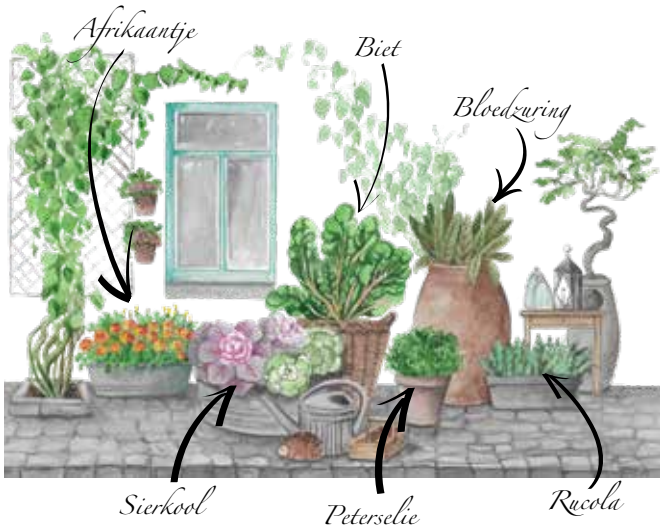
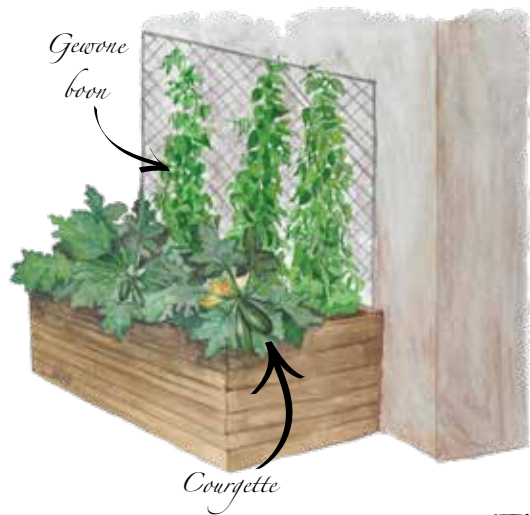
PLANTEN	OOGSTEN	KENMERKEN
April tot juli	Juli tot september	Kan klimmen langs latwerk of een schutting, decoratief
Maart tot mei	Van maart tot de eerste vorst	Semi-groenblijvend, specerij, weinig zorg nodig, robuust
Einde van de zomer	Mei tot oktober	Gemakkelijk te kweken
Voorjaar	Mei tot oktober	Klimplant
Februari tot maart of oktober tot november	Augustus	Vroegrijpe plant
Maart tot augustus	Het hele jaar	Zeer decoratief
Voorjaar	Juni tot oktober	Vrij spectaculaire groei
Voorjaar	Het hele jaar	Niet veeleisend
Voorjaar najaar	Juni tot september	Groenblijvend
Oktober tot maart	Bloeit in februari-maart	Vroege bloeier, semi-groenblijvend
Maart tot juni	Juli tot september	Bijvriendelijk, wikkelt zich vlot rond zaken, kan klimmen, geneeskrachtig, verjaagt insecten
Maart tot september	Maart tot november	Gemakkelijk te kweken
April tot mei	Juli tot november	Verschillende vormen en kleuren
Mei tot juni	September tot november	Sterke groeier
Maart tot juni	Bloeit van mei tot oktober	Geneeskrachtig

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Bepaal waar je de bak zal plaatsen en doe dat vóór je gaat planten
2. Leg een laag geotextiel in de bak en giet een laag kleikogels op de bodem
3. Vul de bak met de zorgvuldig bereide mengeling van potgrond en compost
4. Plant aan en hou daarbij rekening met de tussenafstanden
5. Dek de blootliggende grond af met een mulchlaag

INSPIRATIE NODIG?

Weet dat er goede en slechte combinaties van planten bestaan. Sommigen kunnen samen plaaginsecten en ziekten bestrijden. In gespecialiseerde boeken worden ideale "huwelijken" van planten aangeraden. Zo passen bijvoorbeeld look en aardbeien of basilicum, tomaten en bonen perfect bij elkaar.

De meeste soorten grond die in de handel verkocht worden, zijn van slechte kwaliteit en de aanmaak ervan heeft een negatieve impact op het milieu, met name potgrond op basis van turf. Kies dus liever voor potgrond op basis van kokosvezels en voeg indien mogelijk 20% landbouwgrond toe.

NATUURLIJKE BLOEMPERKEN

De combinatie van planten van verschillende kleuren en vormen zorgt voor zeer decoratieve bloemperken. Ze zijn niet alleen een streling voor het oog maar kunnen ook een waar toevluchtsoord voor de fauna in de stad worden. Een bloemperk kan ingepast worden in de tuin, langs de oprit of aan de voordeur en zal geliefd zijn bij een grote verscheidenheid aan kleine dieren, op voorwaarde dat de planten zorgvuldig uitgekozen zijn. Geef de vele bestuivers die in Brussel leven een warm welkom! Bied hen een waaier van mooie, voedselrijke bloemen aan.

EERST EVEN NADENKEN

Een aangepaste bodem

Als je wil dat de planten goed kunnen groeien en bloeien, moet je zorgen voor een goede bodemkwaliteit. De beste oplossing is om de bodem vóór het aanplanten wat los te harken en te verrijken met compost. Voor een goed resultaat moeten de vereisten van de uitgekozen planten passen bij de eigenschappen van de bodem. Win de nodige informatie in over de structuur, textuur en samenstelling van de bodem zodat je de juiste planten kan kiezen. Om de bodem zo vochtig mogelijk te houden, leg je best een mulchlaag van dode bladeren, houtsnippers of zelfs onbewerkt karton.

Een aantrekkelijk bloemperk in alle seizoenen

Ook al bloeien de meeste bloemen uitbundig tijdens de lente en de zomer, toch kunnen bepaalde planten ook in de herfst of de winter een weelderige bloei kennen. Haal hier je voordeel uit en spreid de bloeiperiode van je bloemperk over het hele jaar. Als je bovendien kiest voor inheemse, bijvriendelijke planten, verschaft je de bestuivers over een lange periode de voedingsmiddelen die ze nodig hebben.

Een harmonieus geheel

Als je een samenhangend bloemperk wil dat mooi tot zijn recht komt, werk dan volgens een thema dat past bij de plaatselijke omgeving. Zo kan je bijvoorbeeld kiezen voor een bloemperk met schaduwen, met witte bloemen, met bijzondere bladeren, enz. Onthoud dat je bloemperk voortdurend verandert en met de tijd mee zal evolueren. Zelfs op één jaar tijd zal het er telkens anders uitzien, vandaar het belang om je aanpak steeds weer aan te passen en het ritme van de natuur te volgen.

PLANTEN KIEZEN

Elke soort heeft specifieke noden en daarom is een aangepaste locatie zo belangrijk. Voor een goed resultaat moet je je planten zorgvuldig uitkiezen: wat vereisen ze en wat verwacht jij? Er zijn tal van mogelijkheden, maar ga liefst voor inheemse, bijvriendelijke soorten om de kleine, wilde fauna te ondersteunen.

NAAM	TYPE	HOOGTE	STANDPLAATS
Sierui (I) <i>Allium obliquum, sphaerocephalon, giganteum</i>	Bolgewas	60 – 100 cm	
Zilverschildzaad <i>Lobularia maritima</i>	Eenjarig	40 cm	
Wilde akelei (I) <i>Aquilegia vulgaris</i>	Vast	70 cm	
Ooievaarsbek (I) <i>Geranium endressii, phaeum, pratens, sanguineu, etc</i>	Vast	120 cm	
Schoenlappersplant <i>Bergenia cordifolia</i>	Vast	50 cm	
Rode zonnehoed <i>Echinacea purpurea</i>	Vast	100 cm	
Koninginnekruid (I) <i>Eupatorium cannabinum</i>	Vast	18 cm	
Pluimgipskruid <i>Gypsophila paniculata</i>	Vast	90 cm	
Bolderik (I) <i>Agrostemma githago</i>	Eenjarig	100 cm	
Lenteroos, kerstroos (I) <i>Helleborus orientalis, niger</i>	Vast	60 - 30 cm	
Heesterganzerik (I) <i>Potentilla fruticosa</i>	Vaste heester	40 cm	
Hysop (I) <i>Hyssopus officinalis</i>	Vast	60 cm	
Beemdkroon (I) <i>Knautia arvensis</i>	Vast	60 cm	
Muhlenbergia capillaris <i>Muhlenbergia capillaris</i>	Vast	100 cm	
Adderwortel (I) <i>Persicaria bistorta</i>	Vast	80 cm	

Plaats planten bij elkaar die samen goed gedijen en een mooi bloemperk kunnen vormen. Enkele ideetjes:

(I) Inheems		
 Zon		Weinig
 Halfschaduw		Matig
 Schaduw		Veel

BLOEI	KLEUR	BEWATERING	KENMERKEN
Maart tot september			Decoratief
Juni tot oktober			Groenblijvend, bijvriendelijk, past zich goed aan
Mai à juin			Bijvriendelijk
Juli			Snelle groeier, robuust
Maart tot april			Groenblijvend, robuust, weinig zorg nodig
Juli tot september			Bij- en vogelvriendelijk, robuust
Juli tot september			Bijvriendelijk, robuust
Juni tot september			Bijvriendelijk, weinig zorg nodig, lichte en wolkachtige struik
Mei tot augustus			Snelle groeier, landelijke stijl
December tot april			Groenblijvend, robuust
Mei tot oktober			Bloeit lang, robuust
Juli tot september			Groenblijvend, bijvriendelijk
Juli tot september			Semi-groenblijvend, bijvriendelijk, robuust, geurend
Juni tot oktober			Snelgroeïend gras, groenblijvend, robuust
Juni tot juli			Semi-groenblijvend, robuust

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Bewerk de grond al in de winter. Krab de bodem los en verrijk met compost rond februari
2. Ontwerp een groencompositie die divers, samenhangend en het hele jaar rond aantrekkelijk is
3. Denk na over de schikking van de planten volgens hun volwassen afmetingen. Laat voldoende tussenruimte zodat ze goed kunnen groeien en plaats de grootste planten achteraan
4. Plant aan en geef water
5. Leg een mulchlaag om de bodem vochtig te houden

INSPIRATIE NODIG?

Sierui

Lenteroos

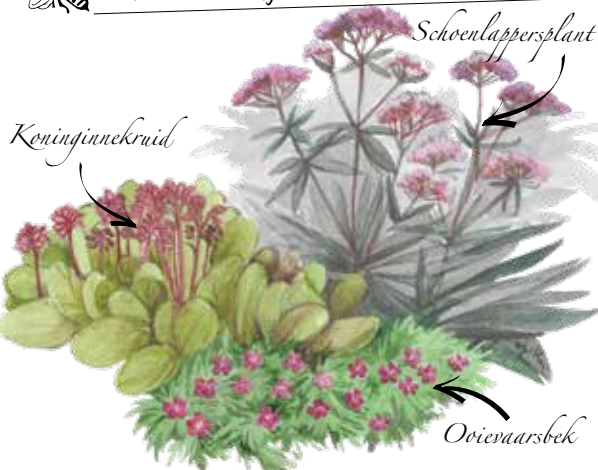
Pluingipskruid

Help de natuur een handje met geurende, kleurrijke planten. Mettertijd hebben insecten en bloemen een wederzijds aanpassingsvermogen ontwikkeld: insecten pikken de door de bloem uitgestuurde UV-signalen op om de precieze locatie van de nectar te vinden en ook hun zeer gevoelige reukzin helpt hen daarbij.

Een handigheid die je kan helpen om je keuze te maken in het tuincentrum, is om even te kijken wat er rondom de planten gebeurt. Zie je bijen of andere insecten op de bloemen, dan weet je dat de plant in kwestie een geliefde voedselbron voor bestuivende beestjes is.

Kies bij de aankoop van je planten voor groen dat zonder pesticiden werd gekweekt en voldoende ingeburgerd is. In tuincentra in en rond Brussel vind je zeker wat je zoekt.

BLOEMBAKKEN VOL KLEUR EN SMAAK

Mooi of nuttig? Beide kan ook! Bloembakken zijn in eerste instantie een lust voor het oog. Maar ze worden ook een plezier voor insecten als je kiest voor bijvriendelijke planten. Plant dus eens geen pelargoniums (in de omgangstaal "geraniums" genoemd) die de fauna niets aan voedsel - geen stuifmeel, geen nectar, geen zaden - opleveren, maar wel bloembollen, vaste planten, kruiden of groenten waar bestuivende insecten graag op afkomen. Zo helpen bloembakken niet alleen de natuur een handje, maar maken ze je leefomgeving ook kleurrijker en ronduit beter.

EERST EVEN NADENKEN

Bakken in tal van vormen

Er bestaan heel wat mogelijkheden om je balkon of vensterbank te bebloemen: potten, bakken, schalen, kruiken, wijnkisten, ... Laat je keuze afhangen van hoeveel plaats je hebt en welke planten je wil (hoe meer ruimte in je bak, hoe beter de planten zich ontwikkelen), maar hou ook rekening met de eigenschappen van elk materiaal.

Bloemen het hele jaar door

Let erop dat je de bloeiperiodes over alle seizoenen spreidt. Dat is niet alleen mooier om te zien, je biedt zo ook meer voedsel aan bestuivende insecten aan. Zo kan je bijvoorbeeld gaan voor bloembollen in de lente, bloeiende vaste planten in de zomer en de herfst, enkele eenjarige bloemen voor een opvallend effect en waarom geen kruiden om het nuttige aan het aangename te koppelen?

De juiste plant op de juiste plaats

Hou zeker rekening met de standplaats van je planten. Plaats enkel planten in de zon die goed tegen warmte en rechtstreekse blootstelling kunnen. Kruiden zoals tijm en lavendel kunnen dit goed aan. In halfschaduw of schaduw gedijen hondsdrif en munt heel goed want die houden van een frisse bodem met weinig zonneshijn.

PLANTEN KIEZEN

Planten moeten voldoende plaats hebben om zich goed te kunnen ontwikkelen. Je moet je bloembakken ook een goede plaats geven: uit de wind en met de passende hoeveelheid zonneschijn. Verzorg je planten: geef ze regelmatig

NAAM	TYPE	HOOGTE	STANDPLAATS	BLOEI
Blauwkussen <i>Aubrieta</i>	Vast	< 15 cm	 	April tot juni
Bernagie <i>Borago officinalis</i>	Tweejarig	50 - 60 cm		Maart tot november
Oost-Indische kers <i>Tropaeolum majus</i>	Tweejarig	15 - 40 cm		Mei tot oktober
Bieslook (I) <i>Allium schoenoprasum</i>	Vast	15 - 60 cm	 	Juni tot juli
Cosmea <i>Cosmos bipinnatus</i>	Eenjarig	30 - 40 cm		Juni tot november
Bosaardbei (I) <i>Fragaria vesca</i>	Vast	15 - 45 cm		Mei tot september
Jonquille <i>Narcissus jonquilla</i>	Vast	15 - 60 cm	 	Februari tot mei
Lavendel <i>Lavandula</i>	Vast	30 - 50 cm		April tot september
Hondsdrif (I) <i>Glechoma hederacea</i>	Vast	15 - 30 cm	 	Maart tot juni
Munt (I) <i>Mentha</i>	Vast	30 - 50 cm	 	Juni tot oktober
Vergeet-mij-nietje (I) <i>Myosotis</i>	Tweejarig	15 - 45 cm	 	April tot juni
Afrikaantje <i>Tagetes patula</i>	Eenjarig	10 - 15 cm		Mei tot oktober
Goudsbloem <i>Calendula officinalis</i>	Eenjarig	30 - 40 cm	 	April tot oktober
Tijm <i>Thymus</i>	Vast	5 - 20 cm		Maart tot augustus
Maarts viooltje (I) <i>Viola odorata</i>	Vast	5 - 30 cm	 	Oktober tot juli

water maar niet te veel, wat extra compost of natuurlijke meststof kan altijd welkom zijn als de plant dat nodig heeft. Enkele ideetjes:

(I)	Inheems		
	Zon		Weinig
	Halfschaduw		Matig
	Schaduw		Veel

KLEUR	BEWATERING	KENMERKEN
		Vormt een mooi tapijt, zeer weinig zorg nodig, bloeit uitbundig
		Moestuinplant, specerij, bijvriendelijk
		Kruid, specerij
		Kruid, specerij, robuust
		Bloeit uitbundig
		Eetbaar, fruitstruik
		Giftig bij inname, vroege bloeier voor insecten, bloeit weelderig
		Zeer bijvriendelijk, eetbaar kruid
		Eetbaar, kruipplant met geurende bloemen
		Eetbaar kruid
		Bloeit uitbundig
		Bloeit uitbundig
		Kruid, specerij
		Bijvriendelijk, stoot heel wat insecten af, eetbaar kruid
		Robuust, specerij, kruid

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

Maak je grond op basis van een mengsel van 2/3 potgrond en 1/3 compost. Voor planten die niet graag te veel water verdragen, kan je 10% zand toevoegen. En je bent vertrokken!

1. Let erop dat er gaten onderaan de bak zitten zodat het water kan weglopen
2. Plaats de bak op de gewenste plaats uit de (hevige) wind
3. Leg eventueel geotextiel op de bodem, giet kleikogels en vervolgens wat grond in de bak
4. Plaats je planten in de bak en vul aan met grond
5. Geef een flinke portie water

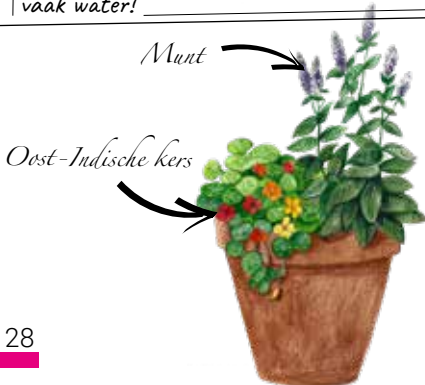
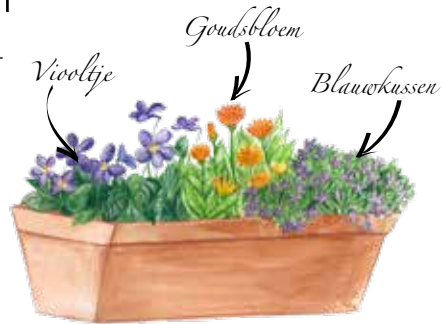
INSPIRATIE NODIG?

BAK	€	+	-
Terracotta	€€€	Zwaar Waterdoorlatend (betere verluchting)	Waterdoorlatend (‘s zomers vaker water geven)
Hout	€	Variatie aan vormen Natuurlijke ‘look’	Bederfelijk
Kunststof	€	Variatie aan vormen en kleuren	Niet milieuvriendelijk, slechte wortelgroei en gevoelig voor warmte
Geotextiel	€€	Goede drainage, goede wortelgroei, licht en compact	Moelijk te vinden

Om te weten of je voldoende water geeft en de grond vochtig genoeg is, steek er even je vinger in:

1. Droge, stoffige vinger: de planten hebben water nodig!
2. Licht vochtige vinger: perfect! Goed gedaan!
3. Natte vinger: de planten hebben te veel water gekregen, de wortels zouden kunnen gaan rotten. Geef wat minder vaak water!

Leg tijdens warme periodes een mulchlaag rond je planten om het vocht op te houden: stukjes karton, dode bladeren, houtsnippers, etc. Snij voor een betere bloei de uitgebloeide bloemen weg en leg in het voor- of najaar wat compost op de grond of verwerk die in het mengsel.

KLIMPLANTEN LANGS DE GEVEL

Zin om je gevel met wat natuur op te vrolijken? Laat er klimplanten op groeien! Een gevel met een klimplant zorgt voor een rijkere biodiversiteit en versterkt het groene netwerk doordat bestuivende insecten en vogels er kunnen nesten, schuilen, vruchten en zaden vinden. Tijdens de zomer verkoelen klimplanten de omgeving rond de gevel want ze maken de lucht vochtiger en zuiverder dankzij hun bladeren die stofdeeltjes en bepaalde vervuilende stoffen vasthouden. Een klimplant beschermt je gevel en helpt je woning geluiddichter en energiezuiniger maken.

EERST EVEN NADENKEN

Toelating vereist

Ben je huurder? Vraag dan toelating aan je huisbaas.

Ben je eigenaar? Vraag dan toelating bij je gemeente.

En vraag in beide gevallen hoe dan ook bij je gemeente na of ze de aanplanting van klimplanten op straat soms niet financieel ondersteunen.

Een passende ondergrond

Sommige klimplanten hechten zich rechtstreeks aan de muur vast met kleine wortels of zuignappen, zoals klimop en wingerd. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, beschadigen ze hierbij de muur enkel als de voegen of de muurpleister al in slechte staat was. Kies in dat geval liever voor klimplanten met ranken of stengels die zich om een klimhulp heen winden (geleide planten). Ze zullen langs een vooraf geplaatst klimrek of spandraad kunnen groeien.

Kleuren, geuren... en zelfs vruchten

Geef de voorkeur aan inheemse planten die voldoende voedsel bieden aan onze insecten en vogels. Denk bijvoorbeeld aan onze drie lokale slingerplanten: klimop, bosrank en wilde kamperfoelie. Als je voor niet-inheemse varianten gaat, kies dan voor hop, klimhortensia, blauwe passiebloem, Chinese blauwereggen of Amerikaanse trompetbloem die bestuivende insecten nectar en stuifmeel en vogels voedsel en een schuilplaats verschaffen. Vermijd zeker invasieve soorten die de lokale biodiversiteit kunnen verstoren! Kies dus geen Chinese wilde wingerd, vijfbladige wingerd, oosterse clematis of Chinese bruidssluier.

PLANTEN KIEZEN

Elke soort heeft specifieke noden en daarom is een aangepaste locatie zo belangrijk. Voor een goed resultaat moet je je planten zorgvuldig uitkiezen: wat vereisen ze en wat verwacht jij? Hou goed rekening met de manier waarop de plant gaat klimmen zodat ze zich op een geschikte ondergrond ten volle kan

NAAM	HOOGTE	STANDPLAATS	BLOEI
Bergbosrank <i>Clematis montana</i>	6-8 m		Maart tot mei
Bosrank (I) <i>Clematis vitalba</i>	15 m		Juni tot september
Alpenbosrank <i>Clematis alpina</i>	3 m		Maart tot mei
Bosroos (I) <i>Rosa arvensis</i>	2-5 m		Juni tot september
Tuinkamperfoelie <i>Lonicera caprifolium</i>	6 m		Juni tot september
Wilde kamperfoelie (I) <i>Lonicera periclymenum</i>	3 m		Juni tot september
Hop (I) <i>Humulus lupulus</i>	8 m		Juni tot september
Druivelaar <i>Vitis vinifera</i>	5-10 m		Juni tot september
Kiwi <i>Actinidia deliciosa</i>	5-10 m		Maart tot mei
Passiebloem <i>Passiflora</i>	5-10 m		Mei tot oktober
Gewone jasmijn <i>Jasminum officinalis</i>	3-6 m		Maart tot mei
Winterjasmijn <i>Jasminum nudiflorum</i>	3-4 m		November tot maart
Klimhortensia <i>Hydrangea anomala petiolaris</i>	8 m		Juni tot september
Klimop (I) <i>Hedera helix</i>	25 m		September tot november
Chinees blauwereggen <i>Wisteria sinensis</i>	30 m		Maart tot mei augustus tot september

ontwikkelen. Er zijn tal van mogelijkheden, maar ga liefst voor inheemse, bijvriendelijke soorten om de kleine, wilde fauna te ondersteunen.

Enkele ideetjes:

(I)	Inheems
	Zon
	Halfschaduw
	Schaduw

KLEUREN	BLADEREN	STEUN	KENMERKEN
	Bladverliezend	Draad of rek	Niet geurend, bijvriendelijk, snelle groeier
	Bladverliezend	Draad of rek	Geurend, bijvriendelijk, matige groeier, giftige bladeren
	Bladverliezend	Draad of rek	Niet geurend, bijvriendelijk, snelle groeier
	Bladverliezend	Rek	Geurend, bijvriendelijk, matige groeier, goed te combineren met bosrank
	Bladverliezend	Draad of rek	Geurend, bijvriendelijk, snelle groeier, licht giftige vruchten
	Bladverliezend	Draad of rek	Geurend, bijvriendelijk, matige groeier, licht giftige vruchten
	Bladverliezend	Draad	Geurend, bijvriendelijk, snelle groeier, maakt hopbellen aan die gebruikt worden voor bier
	Bladverliezend	Draad of rek	Niet geurend, bijvriendelijk, snelle groeier
	Bladverliezend	Draad of rek	Niet geurend, bijvriendelijk, snelle groeier
	Semi-groenblijvend	Draad of rek	Niet geurend, bijvriendelijk, snelle groeier, geneeskrachtige bloemen (kalmerende werking)
	Bladverliezend	Draad of rek	Geurend, bijvriendelijk, snelle groeier, geurige bloemen voor parfums, thee en geneeskrachtige bereidingen
	Bladverliezend	Rek	Niet geurend, bijvriendelijk, matige groeier, bloeit in de winter
	Bladverliezend	/	Niet geurend, bijvriendelijk, trage groeier, noordelijke standplaats
	Groenblijvend	/	Niet geurend, bijvriendelijk, trage maar overwoekerende groeier, bloeit in de herfst en dus interessant voor bijen
	Bladverliezend	Draad	Geurend, bijvriendelijk, snelle en overwoekerende groeier, bloeit 2 tot 3 keer per jaar

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

Graaf een kuil die twee keer zo breed en dieper is dan de kluit van de plant aan de voet van een muur of hek, maximaal 30X60 cm

1. Verrijk de grond door een compostbasis toe te voegen
2. Week de kluit van de plant en laat deze uitlekken
3. Zet de plant licht schuin naar de steun toe en vul het plantgat
4. Geef direct en overvloedig water
5. Breng de plant in contact met zijn steun
6. Mulch de basis van de plant met houtsnippers of schors
7. Help de plant wekenlang op zijn steun te klimmen

INSPIRATIE NODIG?

Planten houden wel van een jaarlijkse schoonmaak: snoei de twijgen in het najaar terug. Alleen bij blauweregen moet meermaals per jaar ingegrepen worden.

Bedek de omgeving aan de voet van de klimplant met een mulchlaag (houtsnippers, bladeren, ...) om de bodem vochtig en op een goede temperatuur te houden. Die laag dient als natuurlijke bemesting en voorkomt ook dat ongewenste planten verschijnen. Afhankelijk van de dikte van je mulchlaag volstaan één of twee lagen per jaar.

PLATTE GROENDAKEN

In steden wordt de oppervlakte grotendeels ingenomen door niet-doorlatende ondergronden zoals daken. Dit zorgt voor problemen bij het beheer van regenwater en laat maar weinig plaats voor de natuur. Platte daken bieden een groot vergroeningspotentieel waar nieuwe leefgebieden voor fauna en flora kunnen ontstaan, het regenwater makkelijker opgevangen kan worden, de stad kan afkoelen, de leefomgeving verfraaid kan worden, enz. Tal van voordelen voor de natuur en de bewoners dus. En waarom niet bij jou?

EERST EVEN NADENKEN

Een type groendak kiezen

Afhankelijk van de toegestane belasting van het dak zijn er hoofdzakelijk twee types groendaken: extensieve en intensieve. Extensieve groendaken bestaan uit een dunne grondlaag en planten die niet diep wortelen. Ze zijn niet beloopbaar. Bij intensieve groendaken wordt gewerkt met een dikkere grondlaag en grotere vegetatie. Het dak moet dus aangepast - lees: versterkt - worden. Sommige intensieve groendaken zijn dermate uitgewerkt dat ze echte daktuinen vormen.

Locatie

Het toekomstige groendak moet uitgedacht worden in functie van zijn ligging en oriëntatie, maar ook op basis van de technische eigenschappen van het gebouw. Aan de hand van een vooranalyse leer je de toegestane belasting per m² van het platte dak kennen en weet je dus hoe je het kan inrichten. Er wordt aangeraden hiervoor een gespecialiseerd bedrijf in te schakelen.

Voorjaars schoonmaak

Aan het begin van het voorjaar moet je een kleine schoonmaak uitvoeren. Het komt er vooral op aan de soms te overwoekerende jonge grassen en de eventuele uitkiemende boompjes te verwijderen. Vooral esdoorn, wilg en berk komen graag op de grondlaag van je groendak kiemen. Tegelijk kan je dan de jaarlijkse dosis organische meststof geven.

PLANTEN KIEZEN

De keuze van de plantensoorten wordt bepaald door het type dak en de dikte van de grondlaag. Vooral hun wortelsysteem is bij die keuze bepalend. Sommige planten zijn heel goed geschikt voor extensieve groendaken omdat ze niet diep wortelen, zoals mossen en vetplanten.

NAAM	TYPE	HOOGTE	STANDPLAATS
Goudlook <i>Allium moly</i>	Bolgewas	30 cm	
Alpenaster <i>Aster alpinus</i>	Vast	25 cm	
Blauwkussen <i>Aubrieta deltoidea</i>	Vast	15 cm	
Grasklokje (I) <i>Campanula rotundifolia</i>	Vast	20 cm	
Wolfsmelk (I) <i>Euphorbia cyparissias, polychroma</i>	Vast	30 cm	
Dalmatische ooievaarsbek <i>Géranium dalmaticum</i>	Vast	15 cm	
Dwergbaardiris <i>Iris pumila</i>	Vast	15 cm	
Zandblauwtje (I) <i>Jasione montana</i>	Vast	50 cm	
Kartuizeranjer (I) <i>Dianthus carthusianorum</i>	Vast	40 cm	
Vetkruiden (I) <i>Sedum album, sempevirum, sexangulare</i>	Vast	20 cm	
Wilde tijm <i>Thymus serpyllum</i>	Vast	20 cm	
Sint-janskruid (I) <i>Hypericum perforatum</i>	Vast	80 cm	
Gele kamille (I) <i>Anthemis tinctoria</i>	Vast	130 cm	
Blaassilene (I) <i>Silene vulgaris</i>	Vast	70 cm	
Teunisbloem <i>Oenothera macrocarpa</i>	Vast	50 cm	

Op complexe intensieve daken kunnen struiken en bomen worden geplant. Enkele ideetjes:

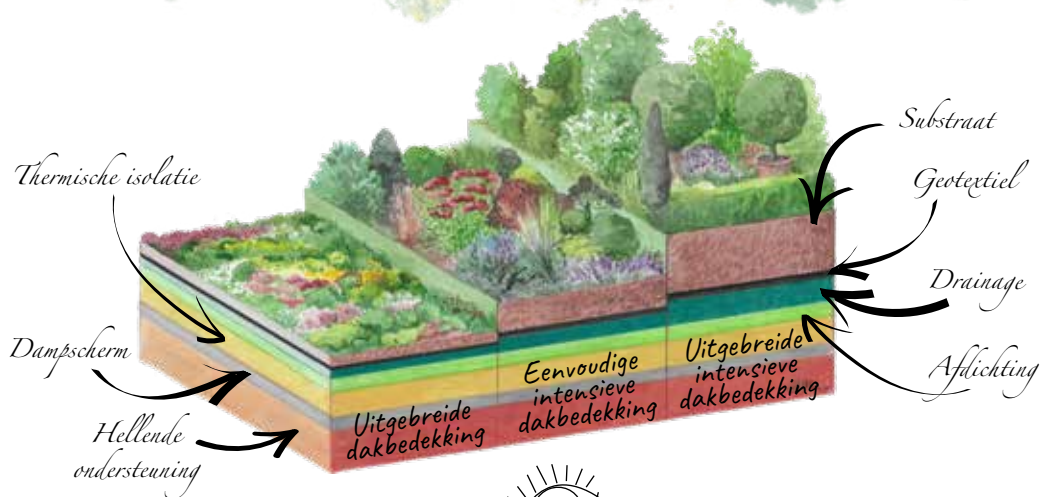
(I) Inheems		
 Zon		Weinig
 Halfschaduw		Matig
 Schaduw		Veel

BLOEI	KLEUR	BEWATERING	KENMERKEN
Juni tot juli			Robuust
Juni tot juli			Robuust
April tot juni			Bijvriendelijk
Juni tot juli			Robuust, vormt een mooi tapijt
Maart tot juli			Speciale vormen
Juni tot augustus			Vormt een mooi tapijt
Maart tot juni			Groenblijvend
Maart tot september			Bijvriendelijk
Juni tot augustus			Groenblijvend, robuust
Maart tot augustus			Groenblijvend, robuust, weinig zorg nodig
Juni tot juli			Groenblijvend, kruid, geurend
Juni tot september			Bijvriendelijk
Mei tot september			Bijvriendelijk
Mai à septembre			Bijvriendelijk
Mei tot oktober			Sterke groeier

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Bestudeer de toegestane belasting van het dak en kies in functie hiervan een type groendak
2. isoleer het dak als dat nog niet gebeurd is
3. Laat de verschillende lagen plaats: waterkerend scherm, drainagelaag, filterdoek en grondlaag
4. Plant de vegetatie aan die zorgvuldig op basis van het type dak werd gekozen
5. Verwijder in het voorjaar de eventuele woekerende grassen en uitkiemende bomen (wilg, esdoorn, berk, enz.)

INSPIRATIE NODIG?

Vraag bij je gemeente na of je een premie of financiële steun kan krijgen. De kostprijs van een groendak hangt van verschillende factoren af, voornamelijk het type dak. Gemiddeld kost een complex intensief dak € 60 tot 120/m² en een extensief groendak € 30 tot 60/m².

Voer een analyse uit om de toegestane belasting per m² van je dak te kennen. Doe een beroep op een gespecialiseerd bedrijf om het draagvermogen te kennen. Over het algemeen kunnen constructies van vóór de jaren 1980 zo'n 250 tot 300 kg/m² dragen terwijl de huidige bouwnormen tot 500 kg/m² aankunnen. Om je een idee te geven: een groenoppervlakte van 1,20 m² op 30 cm dikte weegt ongeveer 120 tot 150 kg.

BLOEMENWEIDES VOOR BESTUIVERS

Een bloemenweide is een plekje waar de natuur volledig tot haar recht kan komen. Dit is veel interessanter voor de biodiversiteit dan een gewoon grasperk want er schuilt een grote rijkdom in. Maand na maand zal je er kunnen genieten van een opeenvolging van kleurrijke bloemen en tal van bestuivende insecten. Bovendien spaar je tijd en energie want een bloemenweide vraagt maar weinig zorg.

EERST EVEN NADENKEN

Inheemse soorten

Inheemse soorten zijn aangepast aan de plaatselijke omstandigheden en de lokale fauna. Die lokale fauna en flora zijn eigenlijk gemaakt om samen te leven: ze profiteren van elkaar voor hun voortbestaan. Bovendien houden uitheemse soorten een invasief risico in dat het ecosysteem verzwakt en zijn tuinbouwsoorten vaak te kunstmatig gekweekt en dus niet interessant genoeg als voedingsbron. Let dus op voor zaadmengelingen die in de handel verkocht worden: vaak bevatten ze meer uitheemse en tuinbouwsoorten dan inheemse en wilde soorten.

Bijvriendelijke soorten

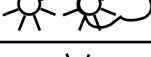

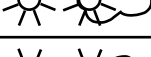

Bloemen bieden bestuivende insecten met nectar en stuifmeel de voedingsstoffen die ze nodig hebben. Nectar is een vochtige substantie die diep in de bloem verscholen zit en insecten energie verschaft. Stuifmeel zit op de mannelijke geslachtsorganen van de bloem en levert de eiwitten die nodig zijn voor de ontwikkeling van de larven. Als je kiest voor bijvriendelijke planten, ondersteun je de bestuivende insecten en zo op grotere schaal ook de biodiversiteit.

Locatie

Naast de keuze van de soorten bestaan er ook enkele aanbevelingen om een mooie bloemenweide tot stand te brengen. Idealiter vind je een volledig zuidgerichte locatie, zonder risico op overtrapping en beschermt tegen overheersende winden. Op een te rijke bodem groeien grasgewassen beter dan planten met bloemen die een schrale bodem nodig hebben om goed te gedijen. Een doeltreffende manier om de bodem zaaiklaar te maken, is eerst te maaien, dan de microfauna de tijd te geven om er weg te gaan en vervolgens de maaresten weg te nemen. De bodem zal mettertijd versralen.

PLANTEN KIEZEN

Het is duidelijk dat een bloemenweide een waardevolle voedselbron is voor de wilde fauna. Kies voor inheemse, bijvriendelijke soorten, dan is de kans klein dat je je vergist. Als je verder wil gaan, kan je de eigenschappen (type, kleur, enz.)

NAAM	TYPE	HOOGTE	STANDPLAATS
Duizendblad (l) <i>Achillea millefolium</i>	Vast	80 cm	
Pinksterbloem (l) <i>Cardamine pratensis</i>	Vast	60 cm	
Grote centaurie (l) <i>Centaurea scabiosa</i>	Vast	100 cm	
Kruisdistel (l) <i>Eryngium planum</i>	Vast	100 cm	
Grote klaproos (l) <i>Papaver rhoeas</i>	Eenjarig	60 cm	
Gewone margriet (l) <i>Leucanthemum</i>	Vast	100 cm	
Muskuskaasjeskruid (l) <i>Malva moschata</i>	Vast	60 cm	
Moerasspirea (l) <i>Filipendula ulmaria</i>	Vast	150 cm	
Esparcette (l) <i>Onobrychis viciifolia</i>	Vast	80 cm	
Sanguisorbe officinale (l) <i>Sanguisorbe officinale</i>	Vast	120 cm	
Veldsalie (l) <i>Salvia pratensis</i>	Vast	100 cm	
Blaassilene (l) <i>Silene vulgaris</i>	Vast	70 cm	
Blauwe knoop (l) <i>Succisa pratensis</i>	Vast	100 cm	
Purperrode klaver (l) <i>Trifolium rubens</i>	Vast	70 cm	
Vogelwikke (l) <i>Vicia cracca</i>	Vast	200 cm	

van de soorten maximaal diversifiëren om zo lang mogelijk voedsel te verschaffen aan alle bestuivers.

Enkele ideetjes:

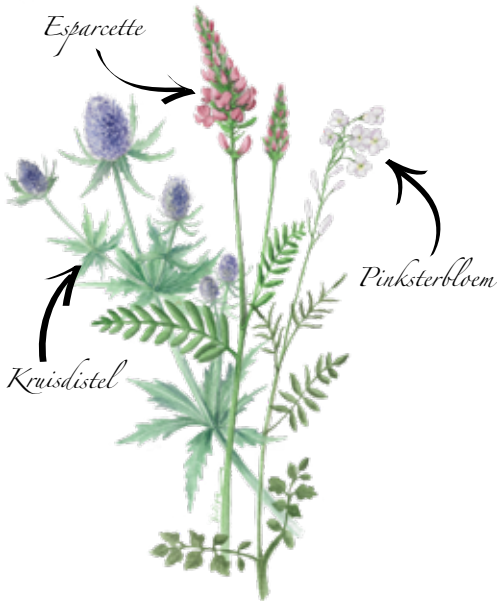
(I)	Inheems
	Zon
	Halfschaduw
	Schaduw

BLOEI	KLEUR	KENMERKEN
Juni tot september		Bijvriendelijk
Juli tot september		Bijvriendelijk
Juli tot september		Bijvriendelijk
Juni tot augustus		Groenblijvend, bijvriendelijk
Mei tot juli		Bijvriendelijk
Mei tot augustus		Bijvriendelijk
Juli tot september		Bijvriendelijk
Juni tot september		Bijvriendelijk
Mei tot augustus		Groenblijvend, bijvriendelijk
Juni tot september		Bijvriendelijk
Mei tot augustus		Bijvriendelijk
Mei tot september		Bijvriendelijk
Augustus tot september		Bijvriendelijk
Mei tot augustus		Bijvriendelijk
Mei tot augustus		Bijvriendelijk

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Kies een open, zonnige plaats uit, maak de bodem in het najaar vrij en dek die af (karton, zeil, enz.)
2. Bewerk de grond in het voorjaar lichtjes en zaai dan manueel in volgens de aanwijzingen op het zakje
3. Verdeel het zaad met een hark gelijkmatig over het ganse oppervlak en let erop dat het niet te diep ondergegraven wordt
4. Druk de grond lichtjes aan
5. Geef water in droge periodes

INSPIRATIE NODIG?

Als je voor je bloemenweide een terrein met een zeer rijke bodem hebt gekozen, kan je die doeltreffend verarmen door er planten met een hoog nutriëntengehalte op te voorzien. Aardappelen zijn hier bijvoorbeeld heel erg voor geschikt. Voeg vooral geen meststof of compost toe.

Twee periodes lenen zich uitermate goed voor de jaarlijkse maaibeurt: in juli voor de voorjaarsbloeiers en in september voor de zomerbloeiers.

NATUURVRIENDELIJKE HAGEN

Een haag dient niet alleen om een terrein af te bakenen, maar biedt ook een onderkomen en beschutting aan tal van wilde soorten. Aaneengesloten kunnen ze groene doorgangen vormen waarlangs heel wat diersoorten zich doorheen de stad kunnen bewegen. Bovendien kan het regenwater zo beter in de bodem dringen en ontstaat een duidelijker landschapsbeeld. Door opnieuw hagen in de stad te planten, wordt de leefomgeving gezonder en duurzamer. Scheidingsmuren tussen tuinen binnen huizenblokken zouden kunnen worden vervangen door hagen waar fauna kan schuilen, voedsel kan vinden en zich kan verplaatsen.

EERST EVEN NADENKEN

Regelgeving

Alvorens een haag aan te planten, vraag je best bij de bevoegde gemeentedienst na welke wetgeving hieromtrent geldt. Over het algemeen moet de haag op minstens 0,50 m afstand van de perceelsgrens aangeplant worden. Als ze hoger groeit dan 3 m, moet ze op minstens 2 m afstand aangeplant worden.

Een aanplantschema

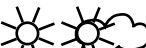

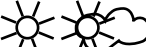

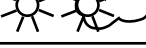

Naargelang van de beschikbare ruimte zijn verschillende aanplantschema's mogelijk. Als je beschikt over een terrein breder dan 1,20 m en langer dan 2,5 m kan je twee rijen in driehoeksverband aanplanten. Tussen beide rijen moet minstens 1 m afstand worden gelaten zodat de haag meer voedsel en beschutting voor de wilde fauna kan bieden. Als dat niet mogelijk is, kan je gewoon één rij aanplanten met een tussenafstand van minstens 0,50 m. Plant niet te repetitief en gelijkmatig aan, zo vermijd je eenvormigheid en wordt de haag aantrekkelijker.

Beredeneerd snoeien

Van nature groeien planten volledig spontaan volgens hun omgeving en de beschikbare middelen. De mens is gaan snoeien om het uitzicht van de plant te bepalen. Te fel terug snoeien kan de plant ernstig verwonden. En daardoor kunnen ook sneller ziektes optreden. Kies daarom soorten die aangepast zijn aan de omgeving en de beschikbare ruimte zodat er later niet te drastisch gesnoeid en te hardnekkig onderhouden moet worden. Een selectieve snoei kan van november tot februari zodat elke plant zich op eigen tempo kan ontwikkelen. Er moet recht en in één beweging gesnoeid worden om infecties te beperken.

PLANTEN KIEZEN

Afhankelijk van het type bodem en de beschikbare ruimte wordt de keuze van het soort haagplant ook bepaald door wat men ervan verwacht. Binnenglurende blikken vermijden? Geluid weren? Voedsel voor kleine dieren? Bescherming tegen wind? Een opbrengst aan vruchten?

NAAM	AFMETINGEN	STANDPLAATS
Duindoorn <i>Hippophae rhamnoides</i>	H : 6 m B : 6 m	
Eenstijlige meidoorn (I) <i>Crataegus monogyna</i>	H : 9 m B : 8 m	
Sporkehout (I) <i>Frangula alnus</i>	H : 5 m B : 5 m	
Rode kornoelje (I) <i>Cornus sanguinea</i>	H : 4 m B : 2,5 m	
Wilde kardinaalsmuts (I) <i>Euonymus europaeus</i>	H : 7 m B : 2 m	
Brem (I) <i>Cytisus scoparius</i>	H : 3 m B : 1,5 m	
Hulst (I) <i>Ilex aquifolium</i>	H : 25 m B : 8 m	
Mispel (I) <i>Mespilus germanica</i>	H : 6 m B : 8 m	
Heesterganzerik (I) <i>Potentilla fruticosa</i>	H : 2 m B : 1,5 m	
Zwarte bes (I) <i>Ribes nigrum</i>	H : 3 m B : 1,5 m	
Framboos <i>Rubus idaeus</i>	H : 2 m B : 1 m	
Gewone vlier (I) <i>Sambucus nigra</i>	H : 7 m B : 6 m	
Sneeuwbes (I) <i>Symphoricarpos albus</i>	H : 2 m B : 2 m	
Gewone liguster (I) <i>Ligustrum vulgare</i>	H : 4 m B : 3 m	
Gelderse roos (I) <i>Viburnum opulus</i>	H : 4 m B : 3 m	

Wat je er vooral ook van verlangt, kies in elk geval voor inheemse, aantrekkelijke en diverse plantensoorten.

Enkele ideetjes:

(I)	Inheems
	Zon
	Halfschaduw
	Schaduw

BLOEI	KLEUR	KENMERKEN
April		Decoratief in zomer en winter, robuust, stekelig
April tot mei		Bij- en vogelvriendelijk
Mei tot juni		Bijvriendelijk
Mei tot juli		Bij- en vogelvriendelijk
April tot mei		Bij- en vogelvriendelijk
Mei tot juli		Bijvriendelijk, bloeit uitbundig
Mei tot juni		Groenblijvend
Mei tot juni		Geurig, draagt vruchten, mooie herfstkleuren
April tot september		Dicht gebladerte, bloeit lang
Mei tot juni		Bijvriendelijk, draagt vruchten
Maart tot september		Bijvriendelijk, draagt vruchten, bloeit lang
Juni		Bijvriendelijk, draagt vruchten, geneeskrachtig
Juni tot augustus		Decoratief
Juni tot juli		Groenblijvend, zeer geurend
Maart tot juni		Bijvriendelijk, bloeit mooi

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Maak in het najaar eerst de bodem los, graaf dan gaten van 50 cm diep op 50 cm van elkaar en giet er een mengeling van meststoffen in
2. Plaats de planten in de gaten en dek de wortels op de juiste manier met aarde af, maar let erop dat de stam niet dieper dan 5 cm ingegraven zit
3. Druk de aarde aan zodat de wortels goed onder de grond zitten
4. Maak een kommetje rond de voet waar water in kan blijven staan en besproei matig of veel afhankelijk van het weer
5. Breng tot slot een mulchlaag aan om de bodem vochtig te houden en de groei van ongewenste planten te vermijden

INSPIRATIE NODIG?

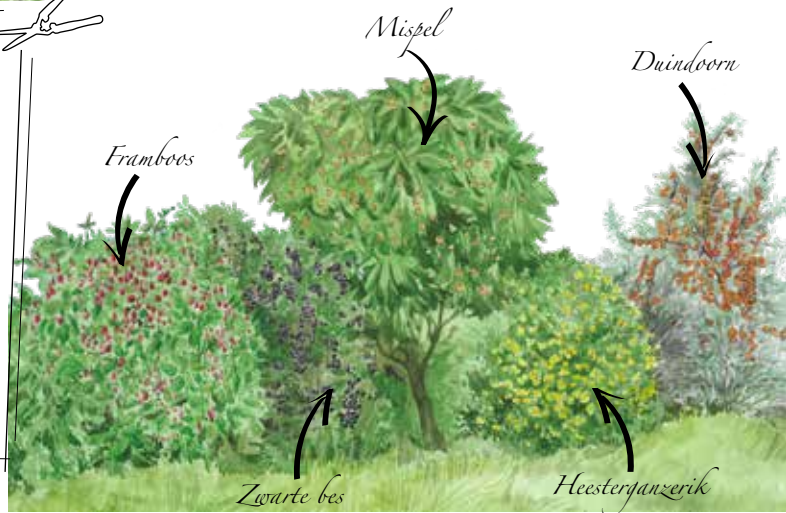
Gewone
lijuster

Als je de haagplanten met blote wortels aankoopt, dan "beits" je ze best eerst. Hierbij smeer je de wortels de dag vóór de aanplant en de dag zelf in met een mengeling van minerale zouten en stikstof. Als de planten in een kluit zitten met een biologisch afbreekbaar net rond de wortels, controleer dan of er geen knopen in zitten. Dat zou ervoor kunnen zorgen dat de wortels zich niet goed ontwikkelen.

In het Brussels gewest is het verboden om te snoeien tussen 1 april en 15 augustus. Dit zou verschillende soorten dieren tijdens het voortplantingsseizoen kunnen verstoren. Voer je onderhoud dus uit tegen het einde van de winter, vóór de sapstroom weer op gang komt.

BOMEN IN DE STAD

Op warme zomerdagen is het altijd aangenaam om even te kunnen uitrusten onder een boom, waar het lekker fris is. Bomen helpen in een stad de temperatuur regelen en zijn dus belangrijker dan ooit. Ook diersoorten gebruiken ze om zich doorheen de stad te verplaatsen en vinden er het nodige voedsel. Privétuinen helpen zo die broodnodige groene doorgangen in stand houden. Bovendien geven bomen mee vorm aan het landschapsbeeld, zijn ze mooi om te zien en vinden bewoners er verpozing.

EERST EVEN NADENKEN

Regelgeving

Alvorens een boom aan te planten, vraag je best bij de bevoegde gemeentedienst na welke wetgeving hieromtrent geldt. Deze kan tussen gemeenten immers variëren. Hou je bij het aanplanten zeker aan de afstanden. Doorgaans moet elke boom op minstens 2 m van de naburige perceelsgrens en op 5 m van een gebouw aangeplant worden.

Locatie

Waar een boom precies geplant wordt, bepaalt hoe goed hij zich zal voelen. Het is belangrijk dat je goed nadenkt over de leefomgeving die je hem zijn hele bestaan lang zal bieden. Een boom plant je voor tientallen jaren! Hij heeft voldoende ruimte in de lucht nodig zodat zijn gesteltakken en zijn kruin zich kunnen ontwikkelen maar evengoed heeft hij genoeg plaats op de grond nodig zodat zijn wortels kunnen groeien. Die factoren zullen erg bepalend zijn om tot volle wasdom te kunnen komen en lang te blijven leven.

Een geslaagde aanplanting

Het moment van aanplanten is beslissend voor het voortbestaan van de boom. De beste periode hiervoor is tijdens de vegetatieve rust, d.w.z. van november tot maart, maar niet wanneer het hevig vriest. Oude spreekwoorden verwijzen hier ook naar. Verzorg de grond in de plantkuil goed: voer overtollig water af en verbeter met compost, potgrond of natuurlijke mest. Denk eraan de wortels te beitsen, voldoende water te geven en een mulchlaag aan te brengen. Al deze tips kunnen de boom echt helpen om zich goed te ontwikkelen.

PLANTEN KIEZEN

Eerste voorwaarde is na te gaan hoeveel ruimte beschikbaar is opdat de boomsoort zich goed kan ontwikkelen. Leer ook de eigenschappen van de soorten kennen om ongemakken en mogelijke klachten van buurtbewoners te voorkomen. Stel je daarom een aantal vragen zoals: wekt hij allergieën in de hand? Verspreidt hij een onaangename geur? Groeien zijn wortels hevig en ver? Ga verder ook na of de eigenschappen van de bodem geschikt zijn voor de gewenste soort

NAAM	AFMETINGEN	STANDPLAATS
Zuilhaagbeuk (I) <i>Carpinus betulus fastigiata</i>	H: 15 m B: 5 m	
Sierappelbomen <i>Malus perpetu 'Everest'</i> <i>Malus baccata 'Street Parade'</i>	H: 6 m B: 3 m	
Wilde lijsterbes (I) <i>Sorbus aucuparia</i>	H: 5 m B: 6 m	
Gewone vogelkers (I) <i>Prunus padus</i>	H: 15 m B: 10 m	
Gele zeepboom <i>Koelreuteria paniculata</i>	H: 10 m B: 5 m	
Judasboom <i>Cercis siliquastrum</i>	H: 10 m B: 5 m	
Pluimes (I) <i>Fraxinus ornus</i>	H: 15 m B: 15 m	
Perzisch ijzerhout <i>Parrotia persica</i>	H: 10 m B: 8 m	
Stermagnolia <i>Magnolia stellata</i>	H: 6 m B: 8 m	
Geleide fruitbomen	Geleid	

en kies meteen ook een boom die nuttig is voor de biodiversiteit. In een stad zijn de leefomstandigheden voor planten - zoals hitte en vervuiling - eerder ongezond. Vraag dus na welke soorten het meest geschikt zijn en het best bestand zijn tegen ziektes of plaaginsecten. Volg zeker ook de actualiteit over eventuele epidemieën. Enkele ideetjes:

(I)	Inheems
	Zon
	Halfschaduw
	Schaduw

BLOEI	KLEUR	KENMERKEN
Januari		Verwelkende bladeren
April tot mei		Zeer robuust, zeer decoratief, bijvriendelijk
Mei tot juli		Decoratief en vogelvriendelijk in de winter
April tot juni		Schitterende voorjaarsbloeier, snelle groeier
Juni tot juli		Elegant, decoratief in alle seizoenen, bijvriendelijk
April tot mei		Decoratief, aantrekkelijke kleur
Mei		Mooie herfstkleuren, geurend
Februari tot maart		Mooie herfstkleuren
Maart tot april		Vroege bloeier, geurend
Maart tot mei		Optimale locatie en veel zorg nodig

AANPLANTEN EN ONDERHOUDEN

1. Bestudeer de locatie en kies een soort die aangepast is aan de leefomgeving
2. Graaf in november een plantkuil die 3 keer zo groot is als de kluit
3. Voeg wat compost toe in de kuil
4. Beits de blote wortels en laat 24 uur rusten. Als je een boom met een kluit hebt gekocht, is deze stap niet nodig
5. Plaats de boom in de kuil, bedek met de uitgegraven grond en dek daarna af met een mulchlaag
6. Maak een greppel met een aarden walletje rondom de boom (50 cm) om het sproeiwater op te vangen

INSPIRATIE NODIG?

Raap in het najaar de dode bladeren bijeen en composteer ze om de verspreiding van ziektes tegen te gaan. Naargelang van de gemeentelijke politiereglementen moet je ook de weg vrijmaken als de bomen uitgeven op het openbare domein.

Normaal gezien hoeft een gezonde boom die op de juiste locatie geplant is niet gesnoeid te worden. Als dit toch nodig zou blijken, kies dan voor een beredeneerde snoei.

Geleide bomen zijn een interessant alternatief als er niet voldoende ruimte beschikbaar is om een boom aan te planten. Maar ze vergen wel een veel groter onderhoud.

Geleide
appelboom

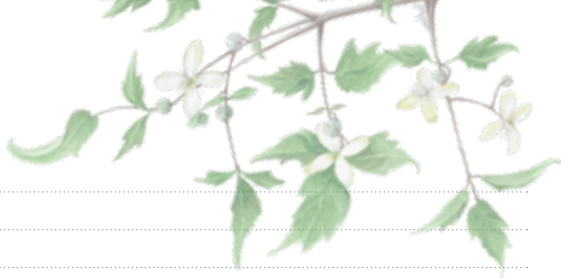

NOTA

A series of horizontal dotted lines for writing notes, spanning most of the page.

NOTA

GA VERDER

ONTDEK ONZE ACTIVITEITEN

www.vegetage.brussels

www.apisbruocsella.be

ANDERE INITIATIEVEN

An initiatieven voor meer natuur in stad bestaan in Brussel, met name :

Vooruit met de wijk

www.vooruitmetdewijk.brussels

Straatmadeliefjes

www.straatmadeliefjes.brussels

Réseau nature

www.reseanature.natagora.be

Leefmilieu brussel

www.gidsduurzamegebouwen.brussels
www.leefmilieu.brussels/themas/groeneruimten-en-biodiversiteit/mijn-tuin/straattuinieren

LEVERING AAN GROENTE

Het ideaal is om te kopen bij een lokale en duurzame kwekerij. In Brussel en de rand zijn er verschillende. Door te zoeken in uw gebruikelijke zoekmachine wordt u een reeks voorstellen aangeboden. Steeds meer wijkkwekerijen ontwikkelen zich, hou een oogje in het zeil!

PLAATS UW PRESTATIES

Aarzel niet om uw ervaringen te delen op sociale netwerken!

#Meergroen?Gewoondoen!
#boomvakken

#groenegevel
#natuurindestad

#natuurstad
#groendaken

MAAK VAN ONZE STAD ÉÉN GROTE TUIN!

Zegt het je wel iets? Waag dan de sprong en vergroen je stad! Je maakt er je straat mooier mee, blaast je buurt nieuw leven in, zorgt voor gezondere lucht en laat de natuur weer tot haar recht komen. Voor elke plaats - van de straat langs de gevel over het dak tot de tuin - bestaat er wel een passende oplossing.

Met «Meer groen? Gewoon doen!»
de natuur neemt haar rechten terug !

Meer groen? Gewoon doen!

is een project van Apis Bruoc Sella

met de steun van

